

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาพบพฤติกรรมประจำวันของชะนีมือขาว ดังนี้ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการกิน และการขับถ่าย พฤติกรรมการเคลื่อนที่ หรือการเดินทาง พฤติกรรมการพักผ่อนและการทำให้สบายตัว พฤติกรรมการเล่น พฤติกรรมการร้อง และพฤติกรรมทางสังคม

พบว่าชะนีจะมีการทำพฤติกรรมหลักๆ คือ พฤติกรรมการเดินทาง พฤติกรรมการกิน และพฤติกรรมการพักผ่อน ซึ่งทั้ง 3 พฤติกรรมนี้มีพื้นฐานเป็นพฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด และสามารถใช้ประสบการณ์ในการต่อยอดเพื่อเป็นการเรียนรู้ได้

2. จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคม ในด้านการสร้างครอบครัวของชะนีกลุ่มนี้ พบว่ามีการสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ ระหว่างชะนีป่าเพศเมียที่เป็นหม้าย และมีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในบริเวณที่ศึกษา กับ ชะนีเพศผู้ที่เคยถูกมนุษย์เลี้ยงมา หรือจิ้งก่อก ซึ่งชะนีที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณที่ศึกษาอยู่ก่อนแล้ว ชะนีเพศเมียสามารถให้กำเนิดลูกชะนีวัยทารกเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัวในเดือนธันวาคม 2542

3. ในด้านบทบาททางนิเวศวิทยาของชะนีมือขาว พบว่าชะนีมีการใช้พื้นที่อาศัยประมาณ 10 เฮกแตร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ของชะนีป่า ประมาณ 8 เฮกแตร์ และพื้นที่ของชะนีที่เคยถูกมนุษย์เลี้ยงมา หรือ จิ้งก่อก ประมาณ 5 เฮกแตร์ และมีพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันประมาณ 3 เฮกแตร์ พบว่าชะนีนี้นักจะเลือกนอนบนต้นไม้สูงประมาณ 30 เมตรขึ้นไป ที่มีเรือนยอด โผล่พ้นเรือนยอดอื่นๆ ส่วนในด้านชนิดอาหาร ชะนีเป็นสัตว์ที่กินผลไม้เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็พบว่า มีการกินในส่วนอื่นๆของพืชด้วย เช่น ดอก ใบอ่อน ยอดอ่อน พบพืชอาหารของชะนีในบริเวณที่ศึกษา 40 ชนิด จาก 23 วงศ์ ซึ่งพบว่าพืชจำพวกมะเดื่อและไทร ในวงศ์ MORACEAE เป็นพืชที่ชะนีกินมากชนิดที่สุด โดยชะนีกิน 7 ชนิด นอกจากนี้ยังพบว่า ชะนีมีการกินแมลงทั้งที่เป็นตัวเต็มวัยและตัวอ่อนของแมลงด้วย และชะนีที่เคยถูกมนุษย์เลี้ยงมายังกินอาหารอื่นๆ ที่ได้รับจากมนุษย์ด้วย เช่น ข้าวเหนียว ขนมอบกรอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาพืชอาหารของชะนีมีประโยชน์ในการแนะนำชนิดพืชเพื่อการฟื้นฟูป่า หรือการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ที่เสื่อมโทรม หรือปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ การนำพืชท้องถิ่นที่เป็นอาหารของชะนีมาทำการขยายพันธุ์เพื่อเข้าปลูกในพื้นที่ที่มีประโยชน์อย่างสูง เป็นการดึงดูดให้สัตว์เข้าใช้พื้นที่ และดำรงชีวิตอยู่ได้ในพื้นที่นั้นๆ เนื่องจากชะนีถือได้ว่าเป็นสัตว์ที่มีการช่วยกระจายเมล็ดพันธุ์พืช พืชอาหารของชะนีส่วนใหญ่เป็นผลไม้ ชะนีมีการกิน และคายเมล็ด บางครั้งก็กลืนเข้าไป และมีการถ่ายมูลออกมา เป็นการช่วยขยายพันธุ์พืชโดยธรรมชาติวิธีหนึ่ง ที่จะทำให้ระบบนิเวศมีความสมดุลมากขึ้น นอกจากนี้พืชจำพวกมะเดื่อ และไทร (*Ficus spp.*) เป็นพืชที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากสามารถออกผลได้หลายครั้งใน 1 ปี จึงนำที่จะนำมาขยายพันธุ์เพื่อใช้ในการฟื้นฟูป่า เนื่องจากเป็นพืชอาหารของทั้งชะนี และนก รวมทั้งสัตว์อื่นๆ ในป่าด้วย การปลูกพืชจำพวกนี้จะเป็นการเพิ่มแหล่งอาศัยและเพิ่มแหล่งอาหาร ให้กับสัตว์ เป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่าที่ดีและให้ผลคุ้มค่าวิธีหนึ่ง ที่จะส่งผลให้มีความหลากหลายในระบบนิเวศมากยิ่งขึ้น

2. ในบริเวณพื้นที่ที่รองรับในการทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ควรที่จะมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่อย่างชัดเจนและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ เช่น พื้นที่ที่จะใช้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ควรที่จะอยู่ในพื้นที่บริเวณรอบนอก เช่น ลานจอดรถ บ้านพัก หรือร้านค้าต่างๆ พื้นที่ที่ใช้ในการจัดประชุมหรือสัมมนา ไม่ควรอยู่ใกล้พื้นที่ป่าในเขตอนุรักษ์เกินไป เนื่องจากทั้งจำนวนคนและอุปกรณ์ในการกระจายเสียงต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อสัตว์ที่อยู่ในพื้นที่ป่าใกล้ๆ นั้น

3. ในพื้นที่ป่าเขตอนุรักษ์ควรที่จะกำหนดการทำกิจกรรมต่างๆ ไว้อย่างเข้มงวด เพื่อการควบคุมและป้องกันกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสภาพป่า เช่น การนำสัตว์เลี้ยงต่างๆ เข้ามาใช้พื้นที่ การลักลอบล่าสัตว์ป่า และการลักลอบตัดไม้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ ทำให้พื้นที่เสื่อมโทรมลง และส่งผลให้ความหลากหลายในระบบนิเวศลดลง และควรที่จะมีการลาดตระเวนดูพื้นที่อนุรักษ์ให้บ่อยครั้งขึ้น เพื่อการทราบความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และเตรียมการจัดการได้ทันทั่วทั้งที่

4. จากการศึกษาทั้งในด้านนิเวศวิทยาและพฤติกรรมทางสังคมของชะนีมือขาวที่ถ้ำน้ำลอดนี้ พบว่า สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประยุกต์ใช้เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการนำชะนีคืนสู่สภาพธรรมชาติได้ ดังนี้

ข้อมูลทางด้านนิเวศวิทยา

ในการศึกษาเรื่องพื้นที่อาศัย พบว่าพื้นที่อย่างน้อยที่สุดขนาดประมาณ 10 เฮกแตร์ สามารถที่จะให้ชะนีป่าสองตัวแม่ลูก และชะนีเพศผู้เต็มวัยที่เคยถูกมนุษย์เลี้ยงมา 1 ตัว อาศัยอยู่ร่วมกันได้ มีการยอมรับกันเข้าฝูง มีการสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ และสามารถรองรับการให้กำเนิดลูกชะนีวัยทารกได้อีก 1 ตัว ทั้งนี้ขนาดพื้นที่อาศัยที่น้อยที่สุดที่ชะนีสามารถอยู่ได้นี้ ต้องขึ้นกับชนิดและปริมาณอาหารในบริเวณพื้นที่นั้นๆ ด้วย ซึ่งลักษณะนี้เป็นไปเช่นเดียวกันกับการปล่อยชะนีมือขาววัยรุ่นที่เป็นชะนีเลี้ยงเข้าร่วมกลุ่มกับชะนีป่าที่บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประเทศไทยได้ (Brockelman and Chivers, 1984 อ้างถึง W. na Nakorn, pers. Comm.) หรือการปล่อยชะนีมงกุฏเพศเมียเข้าสู่พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ซึ่งพบว่าชะนีเพศเมียนีสามารถที่จะเข้าจับคู่กับชะนีป่าเพศผู้ได้ และสามารถให้กำเนิดลูกชะนีในวัยทารกได้ด้วย (Srikosamatara, 1984) หรือจากการนำชะนีเลี้ยงปล่อยเข้าสู่พื้นที่ป่าบนเกาะเกล็ดแก้ว ในบริเวณอ่าวไทย ซึ่งพบว่าชะนีประสบความสำเร็จในการจับคู่ผสมพันธุ์กันได้ในพื้นที่อาศัยประมาณ 15 เฮกแตร์ (Berkson *et al.*, 1971; Brockelman *et al.*, 1973, 1974)

ในด้านพืชอาหารของชะนี พบว่าชะนีกินผลไม้เป็นส่วนใหญ่ เช่น มะแฟน มะปวน ตะคร้อ มะม่วงป่า ลำไยป่า และเมื่อผลไม้อื่นๆขาดแคลน ชะนีจะกินพืชจำพวกมะเดื่อและไทรที่มีการออกผลไม้พร้อมกันและสามารถออกผลได้หลายครั้งใน 1 ปี จึงสามารถพบได้ตลอดปีในป่า เช่น ไทรผา เตื่อไทร ไทรย้อย โขขุ่น ผักเลือด นอกจากนี้ยังพบการกินใบอ่อนและยอดอ่อนของพืช เช่น ใผ่ เถาวัลย์ ซึ่งเป็นไปเช่นเดียวกันกับการศึกษาการนำชะนีเลี้ยงคืนสู่สภาพธรรมชาติที่พื้นที่ป่าเขาไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย ที่เลือกพื้นที่ในการปล่อยที่มีต้นไม้เป็นส่วนใหญ่ เช่น ต้นตะคร้อ (*Schleichera oleosa* Merr.) ต้น *Artocarpus lanceifolius* Roxb. นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีพืชจำพวกมะเดื่อและไทร (*Ficus spp.*) และใผ่เป็นจำนวนมากด้วย (Tingpalapong *et al.*, 1981)

ข้อมูลในด้านพฤติกรรม

ในการศึกษาพฤติกรรมประจำวัน พบว่าชะนีจะมีพฤติกรรมการกิน การเดินทาง และการพักผ่อนสูง นอกจากนี้ชะนียังมีพฤติกรรมทางสังคม มีการใช้เสียงร้องเพื่อการสื่อสาร มีการประกาศอาณาเขต และดึงดูดคู่ผสมพันธุ์ และเพื่อรักษาพันธะคู่ด้วย จากข้อมูลต่างๆนี้ จะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชะนี สามารถที่จะเข้าใจพฤติกรรมต่างๆของชะนีได้ เป็นประโยชน์สำหรับการอนุรักษ์ชะนีต่อไป